

NOTA ARMOEDE EN SCHULDHULPVERLENING 2019 - 2022

Op de voorzijde van deze nota staat een foto genomen door Plustijdleerlingen. Plustijd is één van de interventies binnen het preventief armoedebeleid. Binnen Plustijd wordt gewerkt aan het terugdringen van onderwijsachterstanden.

Inhoudsopgave:

Waarom deze nota?	p.2
1. Situatieschets-	p.5
2. Thema's	
2.1.1 Continuëren bestaande pijlers	p.7
2.1.2 Redzaamheid	p.8
2.1.3 Maatwerk leveren	p.10
2.1.4 Vroegsignalering	p.12
2.1.5 Toegang tot financiële ondersteuning	p.13
2.1.6 Nieuwe verbanden	p.15
3. Financiën	p.16

Bijlage I: Interventies armoedebeleid

Bijlage II: Schuldhulpverlening

Bijlage III: Advies Cliëntenraad Sociaal Domein en reactie van het college

Bijlage IV: Advies Participatieplatform

Bijlage V: Inbreng inwoners

Bijlage VI: Inbreng partijen

Bijlage VII: Reactie op rekenkamerrapport

Waarom deze nota?

Het gaat goed met de economie in Nederland, maar (nog) niet iedereen profiteert van deze economische vooruitgang. Zo leeft 12% van de inwoners van Lelystad onder het bijstandsniveau¹. Van de Lelystadse kinderen groeit 15,4% op in een minimahuishouden, met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau². Het is voor inwoners en hun gezinnen lastig om uit de vicieuze cirkel van armoede en financiële problemen te komen. In Lelystad is daarom veel aandacht voor armoedebestrijding en het tegengaan van overerving van armoede.

Wat is Armoede?

Armoede is een complex verschijnsel met veelal samenhangende dimensies – zoals inkomen, maatschappelijke participatie, opleidingsniveau, gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving – waarin het toekomstperspectief een belangrijk onderscheidend kenmerk is, vooral in situaties waarin niet of nauwelijks uitzicht is op werk of verandering van leefsituatie. Armoede in deze brede betekenis betekent sociale uitsluiting³.

Wat is er al gedaan?

De afgelopen vier jaar is er veel aandacht geweest voor armoedebestrijding, door uitvoering te geven aan de nota Armoede en Schuldhulpverlening 2015 – 2018 'Verankeren en Vernieuwen'. Deze nota is geëvalueerd en is - op 30 oktober 2018 - ter informatie aangeboden aan de raad. Uit deze evaluatie kwam naar voren dat er een stevige basis is gelegd op het gebied van het voorkomen en bestrijden van armoede en financiële problemen. Wel zijn er nog mogelijkheden om deze stevige basis verder door te ontwikkelen, bijvoorbeeld door extra in te zetten op publiek-private samenwerking en door de drempel tot financiële ondersteuning verder te verlagen. In deze nieuwe nota 'Iedereen Voorwaarts' wordt het beleid voor de komende jaren geschetst, waarbij het uitgangspunt is dat de goede basis wordt gecontinueerd en waarbij wordt ingespeeld op nieuwe inzichten en ontwikkelingen binnen de bestrijding en het voorkomen van armoede.

Hoe is de nota tot stand gekomen?

Voor deze nota is informatie opgehaald bij inwoners. Dit is onder andere gedaan tijdens een inloopspreekuur bij het IDO. Zowel mensen die een directe link hadden met armoede/schulden als mensen die een meer indirecte link hadden, hebben input geleverd. Op een indirecte manier is het geluid van inwoners gehoord via de Cliëntenraad Sociaal Domein en het Participatieplatform. Daarnaast is met het maatschappelijk middenveld en met de raad gesproken over de richting die het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid zou moeten opgaan. Ook is de inhoud van de nota gebaseerd op het raadsprogramma 'Lelystad, een sprong voorwaarts' en de kadernota Sociaal Domein, die als kapstok voor de invulling van deze nota hebben gediend. Bovendien haakt het armoedebeleid ook aan bij de ontwikkelingen van Lelystad Next Level. Binnen Lelystad Next Level wordt gewerkt aan het benutten van kansen, het scheppen van voorwaarden en het wegnemen van belemmeringen op het gebied van: 'Sociaal sterk', 'Onderscheidend onderwijs', 'Uitstekende woonmilieus', 'Next Level economie' en 'Natuur, recreatie en toerisme'. Het gehanteerde credo is daarbij 'Iedereen doet mee'. En ook binnen deze gebieden spelen armoede en de daaruit voortvloeiende achterstanden een grote rol.

Wat zijn de wettelijke kaders?

De gemeente Lelystad heeft te maken met wettelijke kaders. De Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening regelt dat gemeenten een zorgplicht hebben om inwoners door middel van integrale schuldhulpverlening te helpen bij het oplossen van schulden en het voorkomen daarvan⁴.

¹ Armoedemonitor Lelystad, 2017.

² Armoedemonitor Lelystad, 2017.

³ Uit: nota "Herijking Integraal Armoedebeleid Lelystad 2008-2010, 'Meedoen is mogelijk'"

⁴ Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) artikel 2, lid 1.

Wat is de link met andere beleidsterreinen?

Het voorkomen en bestrijden van armoede staat niet op zichzelf, maar hangt samen met veel andere terreinen. Figuur 1 geeft een beeld van de samenhang met andere terreinen. Enerzijds vormt een achterstand op één van deze terreinen een risico op armoede. Anderzijds vormt het opgroeien in armoede een risico op een achterstand op één van deze terreinen.

Figuur 1: Armoede staat in verbinding met veel andere terreinen.

Waar wordt naartoe gewerkt?

Zoals de titel al aangeeft is de intentie dat iedereen voorwaarts gaat. Ook de mensen die nu nog niet of onvoldoende merken dat het economisch goed gaat met Nederland. Hiermee wordt niet alleen bedoeld dat mensen financieel voorwaarts gaan, maar ook op andere fronten waardoor mensen (beter) kunnen deelnemen aan de samenleving. In de 'integrale nota Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening 2015-2018' werd nog gesproken van verschillende sporen; preventie, curatie en schuldhulpverlening. Hiervoor werd gekozen om de beweging naar meer preventie (onder andere door interventies, zie bijlage 1) en minder curatie in gang te zetten. We zien dat, ondanks de grote inzet op preventie, ook curatieve maatregelen onverminderd nodig blijven. Daarbij is goede afstemming nodig, omdat de verschillende terreinen nauw met elkaar in verbinding staan. Zo zijn er maatregelen die gericht zijn op de behandeling van schuldenproblematiek, maar die

tevens voorkomen dat er na de schuldenregeling opnieuw schulden ontstaan. Denk hierbij aan mensen met een minnelijke schuldenregeling (curatie) die een nazorgtraject aangeboden krijgen, om te voorkomen dat er na de schuldenregeling opnieuw schulden ontstaan (preventie). Om de komende jaren een zo groot mogelijk effect te bereiken op het gebied van armoedebestrijding, is het noodzakelijk om in samenhang aan de beoogde maatschappelijke effecten te werken. Afstemming tussen het preventieve, curatieve- en het schuldhelpverleningswerkveld is daarmee dus essentieel. In de onderhavige nota is daarom geen nadrukkelijke scheiding te zien tussen preventie, curatie en schuldhelpverlening, maar wordt er per thema bepaald wat er op hoofdlijnen op deze terreinen nodig is om aan dit maatschappelijk effect te werken. Daarbij staat het uitgangspunt voorop dat de beweging naar meer preventie, ook de komende jaren wordt doorgezet. Dit doen we door sterk in te blijven zetten op de risicofactoren van armoede, door passende financiële ondersteuning voor hen die dat nodig hebben en door mensen mee te laten liften op positieve economische ontwikkelingen in Lelystad (zoals de begeleiding naar nieuwe banen via het Werkbedrijf).

Leeswijzer

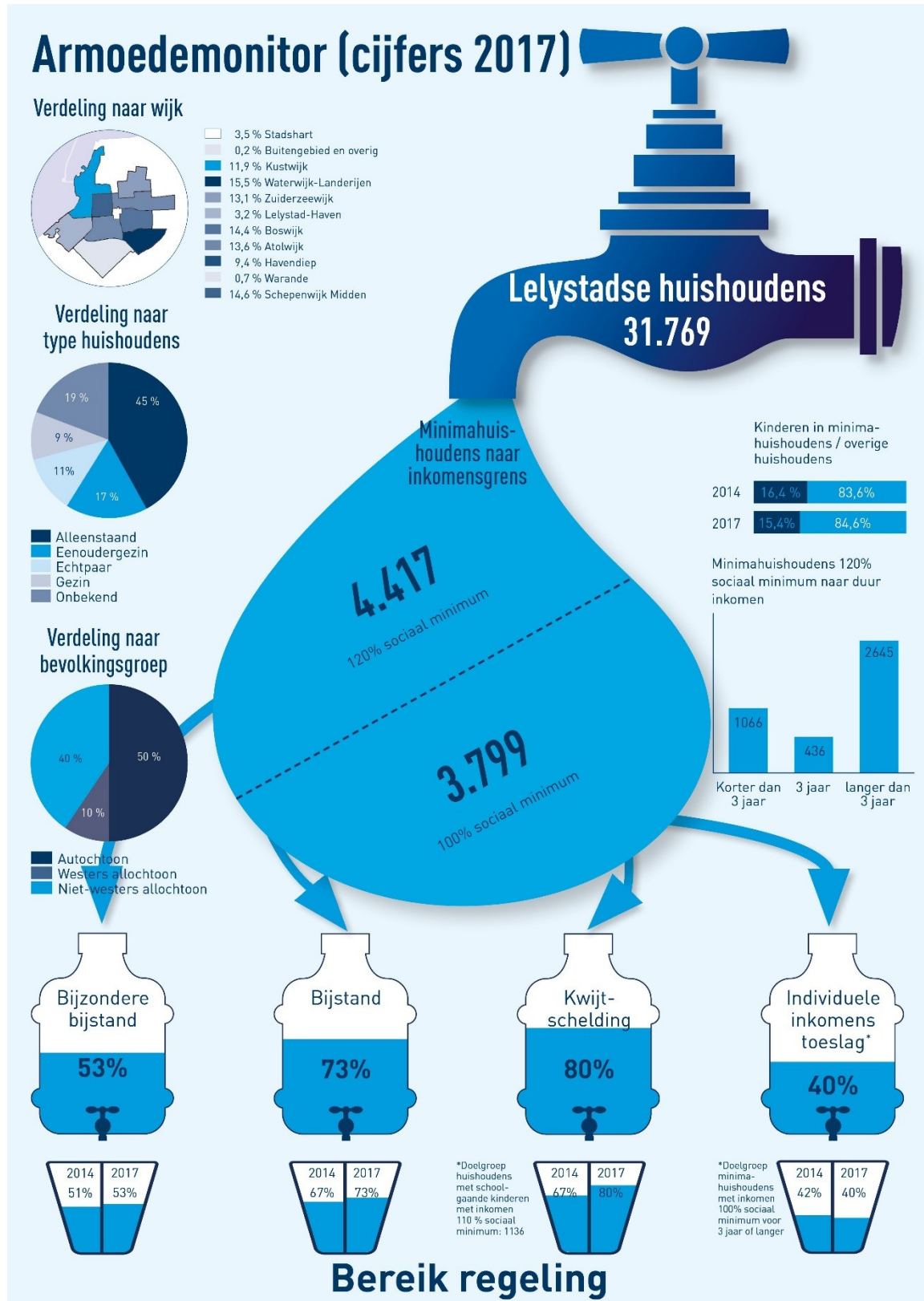
In hoofdstuk 1 staat een situatieschets van Lelystad op het gebied van Armoede en Schuldhelpverlening. Aan de hand van deze situatieschets en de input uit het voortraject van de nota zijn het resultaat en de beoogde maatschappelijke effecten beschreven. Daarbij zijn de indicatoren benoemd en de meetinstrumenten die iets kunnen zeggen over deze indicatoren.

Hoofdstuk 2 beschrijft de thema's die een bijdrage leveren aan de beoogde maatschappelijke effecten. In samenhang binnen de terreinen preventie, curatie en schuldhelpverlening wordt de komende vier jaar aan deze thema's gewerkt. Aan het eind van elk thema staat het doel en aan welk beoogd maatschappelijk effect dit thema een bijdrage levert.

Hoofdstuk 3 laat zien hoe de beschikbare financiën op de verschillende thema's (en maatschappelijke effecten) worden ingezet.

1. Situatieschets

In dit hoofdstuk geven verschillende cijfers een situatieschets van Lelystad rondom armoede en schuldhelpverlening. Meer cijfers zijn te vinden via www.lelystad.incijfers.nl. Op basis van de cijfers en de input uit het voortraject zijn een aantal beoogde maatschappelijke effecten voor de toekomst geformuleerd.

Vanuit de cijfers in de armoedemonitor en alle input die is opgehaald in het voortraject van de nota is het volgende beoogd resultaat met daarbij de gewenste maatschappelijke effecten geformuleerd:

Beoogde resultaat:	Gewenste maatschappelijke effect:	Indicatoren:	Meetinstrumenten:
‘Iedereen Voorwaarts’: Er zijn in 2022 minder mensen die te maken hebben met sociale uitsluiting door armoede.	Het voorkomen van armoedeproblematiek. Het verminderen van de overdracht van armoede van generatie op generatie.	De volgende indicatoren zijn risico's voor het ontstaan van armoede: - Onderwijsachterstanden/ Vroegtijdig schoolverlaten - Achterstanden arbeidsmarkt - Laaggeletterdheid - Gezondheidsachterstanden - Ongezonder pedagogisch klimaat	<i>Kwantitatieve input:</i> Waarstaatjegemeente.nl, lelystadinzicht.nl, lelystadincijfers.nl en GGD-gezondheidsmonitor <i>Kwalitatieve input:</i> Koffieochtenden armoede*, overleg laaggeletterdheid, overleg onderwijs (o.a. bestuurlijk overleg LEA), overleg gezondheid (o.a. algemeen bestuurlijk overleg GGD)
	Minder mensen ervaren financiële stress.	- Aantal inwoners met betaalachterstanden bij partijen als wooncorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars. - Gebruik voorzieningen voor inkomens- en financiële ondersteuning afgezet tegen het aandeel gerechtigden.	<i>Kwantitatieve input:</i> Achterstandslijsten zorgverzekeraars, Centrada en nutsbedrijven <i>Kwalitatieve input:</i> Koffieochtenden armoede* en overleggen met schuldhulpverleningspartijen <i>Kwantitatieve input:</i> Armoedemonitor (lelystadinzicht.nl; lelystadincijfers.nl; gebruik voorzieningen en inwonerssamenstelling); rapportages van schuldhulpverleningspartijen <i>Kwalitatieve input:</i> Cliëntenraad Sociaal Domein (toegang tot voorzieningen)
	Mensen met financiële stress worden tijdig en met passende hulp opgevangen.	- Gebruik financieel spreekuren voor lichte financiële problematiek. - Mensen weten waar ze terecht kunnen met vragen m.b.t. financiële ondersteuning.	<i>Kwantitatieve input:</i> rapportages financieel spreekuur en andere inlopen/spreekuren <i>Kwantitatieve input:</i> leefsituatie onderzoek <i>Kwalitatieve input:</i> Cliëntenraad Sociaal Domein (toegang tot voorzieningen), overleg Sociaal Wijkteams, overleg financieel spreekuur, etc.

*Koffieochtenden armoede: Tijdens de koffieochtenden armoede zijn diverse organisaties aanwezig die (in)direct met armoedeproblematiek te maken krijgen of zelf aanbod hebben op het terrein van armoedebestrijding. Deze koffieochtenden vinden jaarlijks plaats. Partijen zoals het onderwijs, schuldhulpverleningspartijen en SWT's/JGT's zijn aanwezig. De bijeenkomsten staan in het teken van het leggen van verbindingen en het ophalen van signalen met betrekking tot armoedebestrijding.

2. Thema's

In dit hoofdstuk staan de thema's met de daarbij behorende doelen voor de komende vier jaar beschreven. Deze thema's leveren een bijdrage aan de gewenste maatschappelijke effecten op het gebied van armoedebestrijding en schuldhelpverlening. In hoofdstuk 3 staat bij elk doel beschreven in hoeverre de komende jaren (extra) budget nodig is om het doel te realiseren.

2.1 Continueren bestaande pijlers

Zoals ook in de evaluatie van de nota Armoede en Schuldhelpverlening 2015 – 2018 beschreven staat (sept. 2018), is er de afgelopen jaren een goede basis neergezet voor het integrale armoede- en schuldhelpverleningsbeleid. Binnen het preventief armoedebeleid wordt gebruik gemaakt van het armoederisicoprofiel. Figuur 2 laat zien welke factoren tot het risicoprofiel behoren.

Figuur 2 Armoederisicoprofiel⁵

Armoederisicoprofiel

Een kind (0-18 jaar) heeft een armoederisicoprofiel indien de ouders een armoederisicoprofiel hebben en/of het kind ontwikkelingsachterstanden heeft en gedrag vertoont waardoor hij/zij minder kans maakt om met de leeftijd van 18 jaar als zelfstandig burger in de maatschappij te kunnen functioneren.

Daarbij zijn de volgende risicofactoren te noemen:

1. *Laag inkomen (tot 120% van het bijstandsniveau/sociaal minimum)*
2. *Lage opleiding van de ouders*
3. *Ongezonder gedrag en levensstijl van de ouders en het kind*
4. *Achterstand in de cognitieve, sociale en motorieke ontwikkeling van kinderen (motorieke ontwikkeling kan niet losstaan van cognitieve en sociale ontwikkeling)*
5. *Achterstand in Nederlandse taalbeheersing van kinderen*
6. *Niet of slecht beheersen van de Nederlandse taal door ouders*
7. *Slechte huisvesting en onveilige woonomgeving*
8. *(Problematische) schulden*
9. *Immigratie en/of (veelvuldig) verhuizen - brengt mogelijk taal- en sociale- en hechtingsproblematiek voort bij kinderen*
10. *Laaggeletterdheid en analfabetisme van de ouders*

Door gebruik te maken van het armoederisicoprofiel is de doelgroep groter dan alleen de doelgroep die al met armoede te maken heeft. Door het armoedebeleid te richten op deze bredere doelgroep, wordt de nadruk nog meer gelegd op preventie. Daarbij zijn er in het armoedebeleid drie pijlers te onderscheiden: 'Gezondheid', 'Onderwijs/arbeidsmarkt' en 'Sociaal contact/meedoen'. Enerzijds vormt een achterstand op één (of meer) van deze drie pijlers een risico op armoede. Anderzijds vormt het opgroeien in armoede een risico op een achterstand op één (of meer) van deze terreinen. Gezondheidsachterstanden en onderwijsachterstanden zijn ook terug te vinden als risicofactoren binnen het armoederisicoprofiel. Met het armoedebeleid wordt voornamelijk ingezet op kinderen en jeugd om te voorkomen dat zij in een situatie van armoede of problematische schulden terecht komen én om te voorkomen dat armoede van generatie op generatie wordt overgedragen, de zogenaamde overerving van armoede. De extra incidentele rijksbijdrage van 2016 t/m/ 2018 – ook wel de Klijnsma-middelen genoemd – heeft in Lelystad geleid tot een intensivering van het armoedebeleid. Deze rijksbijdrage is inmiddels structureel geworden, waardoor deze extra inzet binnen het armoedebeleid gecontinueerd kan worden. Binnen het armoedebeleid is er niet enkel aanbod voor kinderen en jeugdigen, maar voor alle leeftijdsgroepen. Hierdoor is een doorgaande lijn ontstaan. Hoe de financiële middelen zijn verdeeld over de pijlers 'Gezondheid', 'Onderwijs/arbeidsmarkt' en 'Sociaal contact en

⁵ Uit: nota "Herijking Integraal Armoedebeleid Lelystad 2008-2010, 'Meedoen is mogelijk'"

meedoen' is te zien in Hoofdstuk 3 – Financiën. In bijlage I is een overzicht opgenomen van de interventies binnen het preventieve beleid.

Ook voor het curatieve en schuldhulpverleningsdeel is de basis in de afgelopen jaren verder verstevigd. Via een tijdelijke impuls zijn wachtlijsten binnen de schuldhulpverlening weggewerkt. Vele vrijwilligers zijn geworven en opgeleid voor begeleiding van mensen in een schuldhulpverleningstraject. De verbreding van schuldhulpverlening naar schulddienstverlening is een belangrijke ontwikkeling geweest. Hierbij gaat het vooral ook om het voortraject en het nazorgtraject van schuldhulpverlening. Zo zijn laagdrempelige toegangen voor financiële ondersteuning in de wijken geopend en worden goed opgeleide vrijwilligers ingezet voor begeleiding van mensen. Er is in de afgelopen jaren groeienderwijs aangesloten bij een landelijk ontwikkeld objectief screeningsinstrument, waarmee de kans op een meer passende financiële ondersteuning groter wordt. En ook zijn de samenwerkingsrelaties tussen de uitvoerende instanties uitgebouwd. De afgelopen jaren is ook kritisch gekeken naar de effectiviteit van interventies. Zo is bijvoorbeeld gestopt met de groepsgewijze begeleiding binnen de schuldhulpverlening. Deze groepsgewijze begeleiding is gestopt op basis van de opgedane ervaringen en voortschrijdende landelijke inzichten. De unieke samenstelling van de Lelystadse schuldhulpverlening met twee complementaire uitvoerende instanties, biedt een goede infrastructuur voor passende hulpverlening aan de brede doelgroep. Tijdens een onderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang tot de schuldhulpverlening in Nederland, werd dit in positieve zin bevestigd. Voor het vervolg van het curatief beleid wordt dan ook verder gebouwd op de ontwikkelde Lelystadse infrastructuur. In bijlage II is een overzicht opgenomen van het terrein van de schuldhulpverlening.

Doel

De komende vier jaar wordt het bestaande armoede- en schuldhulpverleningsbeleid gecontinueerd. Waarbij er sterk ingezet wordt op het bestrijden van de risicofactoren van armoede en de doorontwikkeling van schulddienstverlening.

Maatschappelijk effect

Door het continueren van het huidige beleid wordt er gewerkt aan het voorkomen van de armoedeproblematiek en het voorkomen van de overdracht van armoede van generatie op generatie. Daarnaast wordt er gewerkt aan het tijdig en passend opvangen van mensen met financiële stress.

2.2 Redzaamheid

De afgelopen jaren is er veel onderzoek gedaan naar (de grenzen van) redzaamheid⁶. Uit deze onderzoeken komt naar voren dat mensen die te maken hebben met chronische armoede/schulden veel en langdurig stress ervaren. Daarbij hebben neurowetenschappen inmiddels ruimschoots aangetoond dat continue stress leidt tot fysieke veranderingen in de hersenen. De continue stress van armoede en/of schulden begrenst het doe-vermogen van mensen. Het doe-vermogen is het vermogen om in actie te komen, met tegenslag om te gaan en om vol te houden⁷. Door de continue stress van armoede wordt het lastiger om weloverwogen beslissingen voor de lange termijn te nemen. En dat terwijl juist deze lange termijn beslissingen essentieel zijn om de cirkel van armoede te doorbreken.

Beroep op redzaamheid

Juist bij kwetsbare groepen, zoals de groep mensen die leven in armoede, wordt door de maatschappij een groot beroep gedaan op de redzaamheid. Zo kunnen mensen die in armoede leven gebruik maken van allerlei ondersteunende voorzieningen. Deze voorzieningen dienen als vangnet om mensen te ondersteunen. Maar om aanspraak op deze voorzieningen te kunnen maken, dienen deze voorzieningen (vaak) eerst te worden aangevraagd. Het aanvragen vraagt om allerlei vaardigheden, overzicht en handelingen van een persoon. En hier zit juist een groot risico voor de doelgroep – het non-gebruik en/of (onbewust) verkeerd gebruik, waardoor de situatie onnodig in stand blijft of juist nog verder verslechtert.

⁶ Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van WRR (2017) 'Weten is nog geen doen'.

⁷ In het onderzoek van de WRR (2017) wordt het doe-vermogen gedefinieerd.

Landelijke ontwikkeling

In de nieuwe landelijke schuldenaanpak⁸ wordt beschreven hoe rekening wordt gehouden met de grenzen van redzaamheid. Zo wordt nieuw beleid en regelgeving onderworpen aan de doe-vermogenstoets. Met deze doe-vermogenstoets wordt gekeken naar het volgende:

- Is er onderzoek gedaan naar de doelgroep?
- Wat is de mentale belasting?
- Wat is de cumulatie van lasten?
- Wat zijn de gevolgen van inertie of fouten?
- Is er voorzien in hulp of vroegsignalering?

Daarnaast heeft bijvoorbeeld de Belastingdienst manieren gevonden om een minder groot beroep te doen op het doe-vermogen van mensen. Zoals bij het doen van de aangifte inkomensbelasting, waarbij de gegevens al (grotendeels) ingevuld zijn en er alleen een check hoeft plaats te vinden.

Ontwikkeling gemeente Lelystad

De gemeente Lelystad heeft ook al stappen gezet in het rekening houden met (de grenzen van) het doe-vermogen. Zo worden mensen die (hoogstwaarschijnlijk) recht hebben op de individuele inkomensvoorslag actief geïnformeerd. Daarbij zijn de gegevens grotendeels al digitaal ingevuld, zodat de aanvraag minder handelingen vraagt. De komende jaren kan dit nog verder worden uitgebouwd naar andere ondersteunende regelingen, waarbij onderzocht wordt hoe meer rekening kan worden gehouden met het beperkte doe-vermogen van mensen die in armoede leven. Hierdoor worden voorzieningen toegankelijker en komen beter terecht bij de doelgroep. Armoede en schuldproblemen worden zo heel concreet aangepakt, waardoor ook weer stressreductie optreedt en het doe-vermogen van mensen kan groeien. De mogelijkheid om aan de reeds bestaande Lelypas een sociale component toe te voegen wordt in het onderzoek meegenomen. De Lelypas is een middel waarbij er zonder het etiket 'armoede' – elke inwoner van Lelystad kan deze pas bezitten – aanspraak kan worden gemaakt op tegoed en/of voorzieningen. Deze wens is ook beschreven in het raadsprogramma 2018 – 2022, Lelystad een sprong voorwaarts. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre de doe-vermogen toets ook binnen Lelystad geïntegreerd kan worden. Met zicht op het doe-vermogen van (potentiële) cliënten kan veel gericht ondersteuning worden geboden.

Doel

De komende vier jaar wordt in kaart gebracht op welke voorzieningen mensen in armoede een beroep kunnen doen en hoe de toegang tot deze voorzieningen makkelijker kan worden gemaakt.

Maatschappelijk effect

Dit doel sluit aan bij de opgave om te zorgen voor minder financiële stress. Wanneer het makkelijker wordt gemaakt om voorzieningen aan te vragen en mensen hier ook meer gebruik van maken, neemt de financiële stress af.

Beperkte redzaamheid laaggeletterden

Naast continue stress om financiën zorgt ook laaggeletterdheid ervoor dat mensen minder goed kunnen meedoen in deze gemeente. De schatting is dat in Lelystad meer dan 16% van de inwoners laaggeletterd is⁹. Daarbij vormt laaggeletterdheid een groot risico om in armoede terecht te komen. Daarom is laaggeletterdheid opgenomen in het armoederisicoprofiel (figuur 2). In Lelystad is een aanpak ontwikkeld waarbij er voor laaggeletterde inwoners zowel een formeel als informeel aanbod is. Het ROC is verantwoordelijk voor het formele aanbod, waarbij inwoners, nadat ze het traject succesvol hebben afgerond, een diploma in ontvangst mogen nemen. Huis voor Taal zorgt voor het informele aanbod, waarbij voornamelijk taal als middel om te kunnen meedoen vooraan staat. Daarnaast staat laaggeletterdheid ook bij veel andere maatschappelijke

⁸ Brede schulden aanpak, ministerie SZW 2018

⁹ Stichting Lezen en Schrijven, 2013.

organisaties op de agenda, zoals bij scholen. Om er voor te zorgen dat de redzaamheid van laaggeletterden vergroot wordt, is de begrijpelijkheid en leesbaarheid van gemeentelijke correspondentie essentieel. Momenteel wordt het Huis voor Taal al incidenteel betrokken bij het ontwikkelen van folders en formulieren om de begrijpelijkheid voor de laaggeletterde doelgroep te stimuleren. Toch blijft de leesbaarheid van (gemeentelijke) stukken een struikelblok voor inwoners. Dat is ook zichtbaar in de Financieel Spreekuren in de wijken en bij andere inlopen. Extra inzet op de leesbaarheid van de gemeentelijke correspondentie is daarom gewenst. Daarbij kan voor een intensieve aanpak van laaggeletterdheid (nog) meer gebruik worden gemaakt van 'vindplaatsen voor laaggeletterdheid'. Hierbij valt te denken aan de huisarts die merkt dat zijn patiënt de bijsluiter niet kan lezen. Of op het Financieel Spreekuur waar de vrijwilliger merkt dat een inwoner (nog) onvoldoende de Nederlandse taal beheerst.

Doel

De komende vier jaar wordt in samenhang met (lokale) externe partijen extra ingezet op de aanpak van laaggeletterdheid. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak wordt de leesbaarheid van uitgaande- en digitale stukken vanuit de gemeente Lelystad, zoals formulieren, beschikkingen en brieven. Daarnaast wordt in de aanpak vermeld hoe gebruik wordt gemaakt van 'vindplaatsen van laaggeletterdheid'.

Maatschappelijk effect

Deze doelstelling draagt bij aan de opgave om extra in te zetten op het voorkomen van armoede, door het bestrijden van één van de grote risicofactoren op armoede, laaggeletterdheid. Ook levert het een bijdrage aan de opgave om de toegang tot voorzieningen voor mensen die al te maken hebben met financiële stress te verbeteren.

2.3 Vroegsignalering betaalachterstanden

Om te voorkomen dat mensen problematische schulden opbouwen is het belangrijk om zo vroeg mogelijk te signaleren wanneer mensen vastlopen met hun administratie en het betalen van rekeningen. Wanneer mensen eenmaal zijn vastgelopen en (problematische) schulden opbouwen, is het lastig om uit deze negatieve spiraal te komen.

Drempel verlagen

Op het gebied van vroegsignalering zijn in Lelystad al stappen gezet. Zo zijn er sinds begin 2016 financiële spreekuren opgestart¹⁰, waar mensen met vragen over hun administratie en financiën terecht kunnen. Deze spreekuren worden dichtbij de mensen, in bijvoorbeeld de multifunctionele accommodaties (MFA's), gehouden. Deze financieel spreekuren zijn goed bezocht. Toch blijft het voor een groep mensen die vastlopen met hun financiën lastig om ergens actief hulp te zoeken, vanwege het grote taboe dat mensen ervaren rondom armoede en schulden. Hier valt onder andere te denken aan de groep werkende inwoners met een laag inkomen en/of schulden of de groep ZZP'ers met financiële stress, die geen gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen voor inkomensondersteuning.

Gebruik maken van data

Om ook de moeilijk bereikbare mensen te kunnen bereiken kan gebruik worden gemaakt van beschikbare gegevens over betaalachterstanden. Wanneer iemand bij één instantie over langere tijd of bij verschillende instanties - zoals de woningcorporatie, zorgverzekeraar en/of nutsbedrijven - betaalachterstanden opbouwt, is dit naar de grootst mogelijke waarschijnlijkheid een signaal dat iemand vastloopt in zijn of haar administratie/financiën. Door deze data op één (digitale) plek te verzamelen kan eerder een patroon worden ontdekt en kunnen daarop gerichte acties worden uitgezet. Dit komt niet alleen ten goede aan de inwoners die geen hulp vragen, maar zorgt er ook voor dat mensen die op een gegeven moment wel hulp zouden vragen eerder in beeld komen.

¹⁰ Bij het Financieel Spreekuur kunnen inwoners binnen lopen voor advies of ondersteuning bij vragen op financieel gebied, het invullen van formulieren of het doornemen van een brief. Dit spreekuur wordt bemenst door vrijwilligers en gecoördineerd door de afdeling Schuldhulpverlening van MDF.

De komende vier jaar wordt een systeem opgezet om de signalen van betalingsachterstanden te kunnen verzamelen. Daarbij wordt een actieplan opgesteld om deze signalen te kunnen omzetten in acties. De lokale partijen die een rol vervullen binnen de schulddienstverlening worden nauw betrokken bij het opstellen van dit actieplan. Hierdoor wordt er een verbinding gelegd met het bestaande aanbod. Daarnaast worden de sociale woningbouw, zorgverzekeraars en nutsbedrijven betrokken bij het opstellen van het actieplan. Dit gebeurt allemaal binnen de regelgeving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)¹¹. Belangrijk aandachtspunt is het bepalen wanneer actie wordt gestart (actief benaderen inwoners) en de potentiële druk op de beschikbare capaciteit van de instellingen die dit met zich mee brengt.

In 2018 en 2019 wordt een wijziging van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) voorbereid om gegevensuitwisseling voor vroegsignalering te faciliteren. Het kabinet wil problematische schulden tegengaan door een versterkte inzet op preventie en vroegsignalering. Het belang van een wettelijke grondslag voor vroegsignalering is vanzelfsprekend. Wat betekent dit voor de gemeenten? Zonder een heldere wettelijke basis voor vroegsignalering zullen gemeenten en hun samenwerkingspartners steeds opnieuw geconfronteerd worden met de vraag: mogen we deze gegevens met elkaar uitwisselen, gelet op de privacywetgeving? Veel gemeenten zijn, net als Lelystad, aan de slag met preventie en vroegsignalering. Een wettelijke grondslag zal helderheid verschaffen en het zal eerder leiden tot het gewenste resultaat, namelijk het er vroeg bij zijn en het bieden van adequate ondersteuning. Een goed voorbeeld is de overeenkomst met partijen in het kader van voorkomen van huisuitzettingen. Middels deze afspraken worden huurders met een (beginnende) huurachterstand gemeld bij de partijen voor financiële hulpverlening, die hen actief benaderen met een passend ondersteuningsaanbod om structureel financieel gezond te worden en te blijven.

Doel

In 2019 wordt een aanpak ontwikkeld voor het inzetten van data ten behoeve van vroegsignalering. In dit plan is de data van nutsbedrijven, woningbouw en zorgverzekeraars een middel om proactief naar mensen toe te gaan, in plaats van af te wachten tot mensen zelf aan de bel trekken.

Maatschappelijk effect

Dit doel draagt bij aan de opgave om extra in te zetten op het voorkomen van problematische schulden, door gebruik te maken van de beschikbare gegevens. Mensen met financiële stress worden hierdoor tijdig geholpen.

Gebruik maken bestaande ingangen

In het kader van vroegsignalering kan ook worden gezocht naar de mogelijkheden met betrekking tot zorgverleners, die bij mensen thuis komen en bijvoorbeeld zien dat officiële enveloppen gesloten blijven. Denk aan medewerkers van Ondersteuning Thuis die bij mensen thuis komen en daar zicht op kunnen hebben. Naast de zorgverleners komen ook andere medewerkers in contact met mensen met financiële problematieken. Hier valt te denken aan de baliemedewerkers van de balie Inkomen en Zorg of de participatiecoaches van het werkbedrijf.

Doel

Met partners, zoals de Sociaal Wijkteams en Jeugd- en Gezinstteams, wordt onderzocht of medewerkers – die bij mensen thuis komen of met hun werkzaamheden met hen in contact komen – een actieve rol kunnen vervullen in het signaleren van (beginnende) financiële problemen en het toeleiden naar financiële ondersteuning.

Maatschappelijk effect

Dit doel draagt bij aan de opgave om extra in te zetten op het voorkomen van armoedeproblematiek, als ook aan de opgave om mensen met financiële stress tijdig te helpen.

¹¹ Autoriteit Persoonsgegevens, 2018. Zeer veel organisaties gebruiken persoonsgegevens en wisselen deze uit. De belangrijkste regels voor de omgang met persoonsgegevens in Nederland zijn vastgelegd in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

2.4 Maatwerk

Om mensen met (beginnende) financiële problemen tijdig en passend te kunnen ondersteunen is maatwerk nodig. Onder andere vanwege de grenzen van redzaamheid bij mensen met financiële stress. Daarbij komt armoede vaak niet alleen, maar zijn er vaak (veel) meer problemen die spelen. Ook dit vraagt om een persoonsgerichte aanpak.

Ontwikkelingen Lelystad

Momenteel wordt door de gemeente Lelystad op veel fronten al maatwerk geboden. Om deze manier van werken extra te stimuleren biedt de gemeente Lelystad de training ‘de omgekeerde toets’ aan haar medewerkers, de Sociaal Wijkteams en de Jeugd- en Gezinsteams aan. Bij deze training krijgen de deelnemers handvatten om (nog) meer te werken vanuit de beoogde effecten. Om vervolgens te kijken hoe deze binnen de kaders passen of passend te maken zijn. In plaats van eerst te kijken welke kaders beschikbaar zijn en vervolgens een aanbod bepalen. Dit stimuleert het werken vanuit maatwerk.

Budgetbeheer Op Maat en Adviesrecht gemeenten bij Beschermingsbewind

Vanaf 1 juni 2016 is het reguliere budgetbeheer en budgetcoaching uitgebreid door middel van de pilot Budgetbeheer op Maat. Hierdoor ontstond een alternatieve voorziening voor beschermingsbewind¹². Budgetbeheer Op Maat is bedoeld voor mensen die zonder dit alternatief in aanmerking komen voor beschermingsbewind, maar waarvan de inschatting is dat er een lerend vermogen is om op termijn weer zelfstandig, of met een lichtere vorm van ondersteuning, de financiën te beheren. Het stimuleren van de financiële zelfredzaamheid heeft in beschermingsbewind niet altijd prioriteit. Het inschatten van het lerend vermogen wordt gedaan aan de hand van het landelijk ontwikkelde screeningsinstrument Mesis¹³. Budgetbeheer Op Maat geeft meer ruimte om maatwerk te bieden, doordat het een toevoeging is aan de reeds bestaande producten (budgetbeheer en beschermingsbewind). Overigens doet beschermingsbewind een groot beroep op de bijzondere bijstand. Door Budgetbeheer Op Maat als alternatief aan te bieden hoeft er een minder groot beroep te worden gedaan op de bijzondere bijstand. Overigens geldt ook hier een alertheid op de beschikbare capaciteit binnen de uitvoerende organisaties. Mensen die normaal gesproken in beschermingsbewind zouden komen, maar nu gebruik maken van de alternatieve (gemeentelijke) voorziening doen zo een beroep op de beschikbare capaciteit. Een logische suggestie is om budget vanuit de bijzondere bijstand, dat normaal gesproken zou worden besteed aan beschermingsbewind, te koppelen aan Budgetbeheer op Maat.

In 2018 is een onderzoek gehouden naar deze pilot. De resultaten van het onderzoek lieten zien dat Budgetbeheer Op Maat de potentie heeft om de financiële zelfredzaamheid van mensen te bevorderen. Wel zijn er nog aanvullende afspraken nodig over de doelgroep, een aanscherping van de beleidsuitgangspunten – onder andere wanneer iemand de potentie heeft om financieel zelfredzaam te worden – en de mate van coaching binnen Budgetbeheer Op Maat. Deze punten vragen om een doorontwikkeling van Budgetbeheer Op Maat. Het jaar 2019 wordt daarom gebruikt om Budgetbeheer Op Maat door te ontwikkelen zodat de financiële zelfredzaamheid van klanten maximaal gestimuleerd wordt.

Een andere ontwikkeling die in de loop van 2019 en 2020 vorm en inhoud dient te krijgen is het adviesrecht van gemeenten bij de aanvraag van beschermingsbewind. De wetgever bereidt regelgeving voor die moet zorgdragen voor een terugdringing van het aantal gevallen van beschermingsbewind. Dit, vanwege de beschikbaarheid van voorliggende voorzieningen én het

¹² Beschermingsbewind wordt door de kantonrechter ingesteld als een meerderjarig persoon door zijn lichamelijke of geestelijke toestand niet meer in staat is zelf zijn of haar financiële zaken te regelen (art. 1:431 lid 1 BW). Beschermingsbewind kan tevens worden aangevraagd bij de aanwezigheid van problematische schulden (NVVK, z.d.).

¹³ De vragenlijsten van Mesis geven een beeld van het gedrag, de motivatie en de vaardigheden van een cliënt. Meer informatie is te vinden op www.mesis.nu

inhoudelijk versterken van de ondersteuning aan inwoners. In het land zijn inmiddels enkele pilots gaande waarin ervaring wordt opgedaan met verschillende manieren van invulling van het adviesrecht, van reactief tot proactief. Ook vanuit de VNG-verbanden wordt deze ontwikkeling nauwgezet gevolgd en vindt advisering plaats aan de regering. Vanuit Lelystad wordt, ook in VNG-verband, geopteerd voor een meer proactieve dan een reactieve benadering.

Doel

In 2019 wordt een voorstel uitgewerkt waarin staat beschreven op welke manier Budgetbeheer Op Maat vanaf 2020 wordt voortgezet. Dit voorstel komt tot stand in samenwerking met de lokale schuldhulpverleningspartijen en (een vertegenwoordiging van) bewindvoeringskantoren. Tevens wordt, op basis van de dan ontwikkelde wetgeving inzake het Adviesrecht aan gemeenten bij Beschermingsbewind, gecombineerd met in het land opgedane ervaringen, een Lelystadse invulling van dit adviesrecht ontwikkeld.

Maatschappelijk effect

Door middel van Budgetbeheer op Maat wordt gewerkt aan de financiële zelfredzaamheid van inwoners. Dit sluit aan bij de opgave om extra in te zetten op het voorkomen van armoedeproblematiek en het bieden van passende hulp aan mensen met financiële stress.

Raadsprogramma

In het raadsprogramma 'Lelystad, een sprong voorwaarts' is opgenomen dat de gemeente Lelystad maatwerk wil leveren binnen de uitvoering van de Participatiewet. Wanneer iemand een uitkering ontvangt kan er bij het overtreden van de regels een sanctie worden opgelegd. Voordat deze sanctie wordt opgelegd moet eerst worden bekeken of er sprake is van verwijtbaar handelen. Hiervoor is het leveren van maatwerk noodzakelijk. Om te komen tot maatwerk wordt de uitvoering van de inlichtingenplicht binnen de participatiewet de komende jaren onder de loep genomen. Daarbij staat voorop dat de verwijtbaarheid pas achteraf wordt getoetst, in plaats van dat er bij voorbaat wordt uitgegaan van verwijtbaarheid. Daarnaast nemen medewerkers van de afdeling belast met de uitvoering van de participatiewet ook deel aan de training 'de omgekeerde toets'. Hiermee ontvangen ook zij handvatten om (nog) meer te werken vanuit de beoogde effecten.

2.5 Toegang tot financiële ondersteuning

Zoals ook onder het kopje vroegsignalering beschreven staat, is Lelystad in 2016 begonnen met financiële spreekuren. Hiermee is een laagdrempelige toegang tot financiële ondersteuning tot stand gekomen. Daarnaast is er een ontwikkeling gaande bij de lokale schuldhulpverleningsinstanties waarbij steeds meer gebruik wordt gemaakt van elkaars onderscheidende kwaliteiten en aanpakken. Elke organisatie spreekt een bepaald type klant aan, of juist niet. Om te bereiken dat zoveel mogelijk mensen zich welkom voelen bij financiële ondersteuning, wordt op basis hiervan toegewerkt naar een integrale toegang met een toedeling onder de uitvoerende partijen 'achter de voordeur'. Het maakt dan dus niet meer uit waar mensen zich melden met hun hulpvraag, om de meest adequate financiële ondersteuning te krijgen. Hierbij is het belangrijk dat er meer vindplaatsgericht wordt gewerkt, zodat de drempel voor ondersteuning nog lager wordt. Daarnaast is het voor een integrale toegang voor financiële ondersteuning belangrijk dat er een goede verbinding is tussen de schuldhulpverleningsinstanties en de schulddienstverlening voor ondernemers. Het ondersteunen van (ex) ondernemers met financiële stress vraagt namelijk om specifieke kennis, hier is het Zelfstandige Loket Flevoland (ZLF) in Lelystad aan zet.

In 2017 en 2018 heeft de Nationale Ombudsman een onderzoek gehouden naar de toegang tot schuldhulpverlening in een tiental gemeenten, waar Lelystad er één van was. Op basis van dat onderzoek heeft de Ombudsman enkele aanbevelingen – in algemene zin – geformuleerd voor de toegang tot schuldhulpverlening in Nederland.

Uit het rapport van de Nationale Ombudsman: Aandachtspunten voor de overheid

- Ondersteun en begeleid minder zelfredzame burgers tijdens en na het schuldhulptraject

- Stel de (hulpvraag van de) schuldenaar centraal: kijk naar maatwerkoplossingen als een reguliere aanpak niet volstaat
- Bied (voorlopige) hulp bij een dringende situatie ook als de schuldenaar nog niet is toegelaten tot de schuldhulpverlening
- Zet direct stappen na toelating tot de schuldhulpverlening: korte doorlooptijden verhogen de kans op succesvolle schuldhulp
- Zorg voor persoonlijke aandacht, regelmatig contact en duidelijkheid zodat iemand weet waar hij voor wat moet zijn
- Geef iemand bij afwijzing/beëindiging van de schuldhulpverlening een besluit zodat hij gebruik kan maken van rechtsmiddelen

Voor wat betreft de Lelystadse situatie gaf het onderzoeksteam aan onder de indruk te zijn van de Lelystadse constellatie. Dit geeft aan dat er een solide basis ligt voor verdere ontwikkeling. Samen met de maatschappelijke partners wordt de komende periode nagegaan in hoeverre de aanbevelingen van de Ombudsman verwerkt moeten en kunnen worden. De idee- en planvorming vindt zijn beslag in de loop van 2019. Voor een belangrijk deel zijn de suggesties die de Nationale Ombudsman doet reeds praktijk in Lelystad.

Meer outreachend werken

Voorts wordt verder met de partijen onderzocht hoe mensen, die niet via de reguliere weg tot financiële ondersteuning komen, alsnog kunnen worden gezien, bereikt en worden gemotiveerd voor ondersteuning. Zo zal er meer vindplaatsgericht en outreachend gewerkt gaan worden, bijvoorbeeld ook met inlopen of spreekuren op locatie.

Beeldvorming

De schuldhulpverlening – en alles wat daarbij hoort – heeft te maken met beeldvorming, stigmatisering en imago. Mogelijk is dit een van de oorzaken waarom mensen een drempel ervaren om een beroep te doen op financiële ondersteuning en daardoor pas in een (te) laat stadium aan de bel trekken. Ook dit hangt weer samen met de neurowetenschappelijke inzichten. Daarom zal de komende periode, beginnend in 2019, worden gekeken naar een meer positieve beeldvorming.

Vanuit de samenwerkende partijen in de schuldhulpverlening, te weten MDF, IDO en Humanitas, is ultimo 2018 een plan voor de toekomst opgesteld ('doorontwikkeling schuldhulpverlening Lelystad'). Daarin wordt een lijn beschreven die uitgaat van meer mensen sneller en effectiever helpen. Intentioneel past deze lijn volledig in het onderhavige gemeentelijk beleid.

De aspecten die worden beschreven van complementair samenwerken, gezamenlijkheid (soort van front- en backoffice), van imagoverbetering en positieve taal, adequate screening, vroegsignalering en meer vindplaatsgericht i.p.v. gecentraliseerd, zijn ook onderwerpen die in deze nieuwe nota staan beschreven. In de bijlage (II) staat de verbinding tussen het plan van de partijen en de onderhavige nota beschreven.

Doel

In 2019 wordt onderzocht hoe de financiële ondersteuning nog beter kan worden ingezet, om zodoende aan de voorkant meer en meer adequaat (beginnende) problemen af te vangen. Hierbij wordt de rol van de Financieel Spreekuren meegenomen. Vanwege de toenemende vraag en toenemende complexiteit van de vraag, wordt voorgesteld om na te gaan of de spreekuren langer kunnen open staan en om een half fte sociaal raadslieden toe te voegen aan deze spreekuren. Een ander aspect dat wordt aangepakt is de beeldvorming en suggestie die van begrippen uitgaat. Dit wordt in 2019 nader uitgewerkt. De uitvoering van de nota en het ontwikkelde plan van de samenwerkende partijen wordt in gezamenlijkheid opgepakt.

Maatschappelijk effect

Dit doel sluit aan bij het maatschappelijk effect om (toename van) armoede en schulden te voorkomen. Mensen die desondanks in een schuldsituatie zitten weten waar ze terecht kunnen

en worden vroegtijdig gesignaleerd. Hierdoor worden mensen met financiële stress tijdig en met passende hulp opgevangen.

2.6 Nieuwe verbanden

Zowel binnen het preventief als curatief armoedebeleid werken we als gemeente met veel partners samen en hebben we bepaalde taken zelfs gemandateerd. Uit de evaluatie van het armoedebeleid kwam naar voren dat het succes van het armoedebeleid mede te danken is aan het feit dat het armoedebeleid gedragen wordt door de lokale partijen. Wel liggen er nog mogelijkheden bij het uitwisselen van kennis en het versterken van initiatieven tussen publieke- en private partijen. En ook het betrekken van partijen die tot op heden zelfstandig opereerden of nog geen deel uitmaakten van de keten, biedt kansen voor doorontwikkeling en uiteindelijk het effectiever voorkomen en terugdringen van armoede. Zowel uit Lelystadse ervaringen, als ook vanuit ervaringen elders in het land is gebleken dat de aanpak van armoede en schulden om een integrale benadering vanuit diverse levensgebieden vraagt. Het opzetten van een netwerk rondom Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)¹⁴ vormt wellicht een mogelijkheid om bij aan te haken om de publieke-private samenwerking te versterken. Daarnaast zijn er ingangen via partijen zoals De Uitdaging, waardoor de publieke-private samenwerking gestimuleerd kan worden. Daarnaast zijn er instanties zoals het Juridisch Loket waar nog geen samenwerkingsverband mee is, maar die wel interessante spelers zijn binnen het veld. In de verdergaande samenwerking en wisselwerking komen eigenlijk alle facetten van het armoede- en schuldhelpverleningsbeleid aan bod, van educatie en vroegsignalering, tot ondersteuning/begeleiding bij het op orde houden van financiële administratie na een saneringstraject e.d. Nieuwe verbanden vragen niet altijd om financiële middelen, maar om facilitering van kennen en gekend worden, om enthousiasmeren en bij elkaar brengen. Zo is op verzoek van de gemeente vanuit het IDO (als koepelorganisatie waar de officiële voedselbank De Korenaar onder valt) een initiatief gestart om met alle – bekende – voedselverstrekkers contacten te leggen om na te gaan in hoeverre er tot een gezamenlijke aanpak van het armoedeprobleem kan worden gekomen. Niet als concurrenten van elkaar, of door een mogelijkheid te creëren voor shopgedrag van cliënten, maar juist om het credo ‘geen pakket zonder traject’ recht te doen. In 2018 zijn hiervoor de eerste verkenningen uitgevoerd, welke in 2019 worden gecontinueerd.

Doel

De komende vier jaar wordt (extra) ingezet op de publieke-private samenwerking, om kennis uit te wisselen en bestaande initiatieven te versterken. Daarnaast worden spelers, die tot op heden niet noemenswaardig in samenwerkingsverbanden actief zijn, uitgenodigd om op zoek te gaan naar mogelijkheden voor afstemming en versterking van de aanpak van armoede en schulden in Lelystad. Het uitgangspunt hierbij is dat deze versterking plaatsvindt binnen de bestaande beschikbare gemeentelijke budgetten.

Maatschappelijk effect

Dit doel sluit aan bij diverse opgaven. Zo zorgt een groter samenwerkingsnetwerk ervoor dat er meer uitwisselingen plaats vindt over de beschikbare voorzieningen. Daarnaast draagt een groot samenwerkingsnetwerk eraan bij dat er meer preventie kan plaatsvinden, omdat deze samenwerkingspartners vanuit hun eigen perspectief een signaalfunctie kunnen vervullen.

¹⁴ Overgewicht is een complex probleem. JOGG werkt door middel van een integrale aanpak aan een gezondere toekomst voor de jeugd en vestigt zich op oplossingen die invloed hebben op de omgeving van het kind. Eén van de pijlers van JOGG is de publiek-private samenwerking. Meer informatie over de JOGG methode is te vinden via: <https://jongerenopgezondgewicht.nl/>

3. Financiën

	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Preventief armoedebeleid	€ 625.000,-	€ 625.000,-	€ 625.000,-	€ 625.000,-
Klijnsmiddelen	€ 574.000,-	€ 574.000,-	€ 574.000,-	€ 574.000,-
Continueren				
- Gezondheid o.a. JOGG/Schoolontbijt	€ 80.000,-	€ 80.000,-	€ 80.000,-	€ 80.000,-
- Onderwijs/arbeidsmarkt o.a. Plustijd/School's Cool	€ 403.000,-	€ 403.000,-	€ 403.000,-	€ 403.000,-
- Sociaal contact/meedoen o.a. jeugdfonds sport en cultuur/ St. Leergeld	€ 420.000,-	€ 420.000,-	€ 420.000,-	€ 420.000,-
- Overige activiteiten gericht op preventie o.a. opvoedondersteuning/ voorlichting/ armoedemonitor/conferentie)	€ 296.000,-	€ 296.000,-	€ 296.000,-	€ 296.000,-
Extra rijksuitkering armoedebeleid en schuldhulpverlening	€ 106.000,-	€ 106.000,-	-	-
Doorgeschoven middelen voorgaande jaar <i>i.v.m. late uitkering extra rijksuitkering armoedebeleid en schuldhulpverlening 2018</i>	€ 128.000,-			
Redzaamheid In kaart brengen voorzieningen en toegang voorzieningen versimpelen	€ 25.000,-	€ 25.000,-	-	-
Redzaamheid Aanpak ontwikkelen laaggeletterdheid	€ 75.000,-	€ 25.000,-		
Vroegsignalering Systeem vroegsignalering met behulp van data ontwikkelen	€ 100.000,-	€ 56.000		
Vroegsignalering Signalering financiële problematiek bij bestaande ingangen (zoals Sociaal wijkteams en Jeugd en Gezinstteams	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen .	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen .

Versterken financiële ondersteuning	€ 34.000,-	€ 34.000,-	€ 34.000,-	€ 34.000,-
Extra inzetten op publieke-private samenwerking	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.	Dit doel wordt nagestreefd, vanuit reeds bestaande voorzieningen.
Totale inkomsten:	€ 1.433.000,-	€ 1.305.000,-	€ 1.199.000,-	€ 1.199.000,-
Totale uitgaven:	€ 1.433.000,-	€ 1.305.000,-	€ 1.199.000,-	€ 1.199.000,-
Uitgaven curatief/schuldhelpverlening:				
Budgetbeheer op Maat (pilot)	€ 90.000,-	PM	PM	PM
Schuldhelpverlening	€ 1.511.306,-	€ 1.511.306,-	€ 1.511.306,-	€ 1.511.306,-
Thuisadministratie	€ 64.500,-	€ 64.500,-	€ 64.500,-	€ 64.500,-
Financieel Spreekuren	€ 135.000,-	€ 135.000,-	€ 135.000,-	€ 135.000,-
Dekking vindt plaats vanuit de programmabegroting en vanuit het budget dat beschikbaar is voor uitvoering van de Wmo (Sociaal Domein).				
Voor het curatief armoedebeleid (inkomsondersteuning) is in de begroting 2018 een bedrag opgenomen van € 2.543.500,-. Vanaf 2019 is dit een bedrag van € 2.633.500. Vanuit het curatieve armoedebeleid wordt inkomsondersteuning geboden aan mensen met een laag inkomen (tot 120% van de geldende bijstandsnorm) in de vorm van bijzondere bijstand, tegemoetkoming in de kosten van de kinderopvang, kosten bewindvoering en overige inkomsondersteunende maatregelen, waaronder de individuele inkomstoeslag (IIT). De doelgroep van het curatieve armoedebeleid betreft de burgers met een inkomen tot maximaal 100-120% van de geldende bijstandsnorm.				

Financiën schuldhelpverlening aan (ex)ondernemers

De bekostiging van de schuldhelpverlening aan (ex)ondernemers vindt plaats uit het budget voor ZLF (kostenplaats Bbz). Voor de schuldhelpverlening van deze groep is kennis nodig over de financiële en juridische afwikkeling van een bedrijf en de bedrijfsschulden. Denk bijvoorbeeld aan de afwikkeling met de belastingdienst. Deze groep wordt aangemeld bij ZLF voor schuldhelpverlening.

BIJLAGE I: projecten en deelnemers

In onderstaande tabel staan de interventies preventief armoedebeleid per pijler weergegeven.

Interventies preventief armoedebeleid

Gezondheid

Schoolontbijt

IDO en st. Welzijn zetten een structuur op voor schoolontbijt, welke voor heel Lelystad kan worden ingezet. Hierbij heeft het schoolontbijt ook een dadelijke signaalfunctie wanneer kinderen geen ontbijt krijgen of niet kunnen deelnemen aan sport- of cultuuractiviteiten.

Naschools beweegaanbod

Door het Lelystad Kenniscentrum Talent (LKT) in te zetten voor een naschools beweegaanbod op VVE scholen, is er extra aandacht voor een gezonde leefstijl.

Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)

Overgewicht is een complex probleem. JOGG werkt aan een gezondere toekomst voor de jeugd en vestigt zich op oplossingen die invloed hebben op de omgeving van het kind. Een gezonde omgeving creëer je door als gemeente in te zetten op een onderbouwde integrale methodiek.

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

2 dagdelen gratis VVE peuterspeelzaal

Zowel kinderen met de indicatie VVE, als de kinderen die onder het armoederisicoprofiel vallen, krijgen twee dagdelen per week gratis VVE peuterspeelzaal aangeboden.

Plustijd

Verlengde leertijd voor basisschoolleerlingen op een interactieve manier, voor kinderen die binnen het armoederisicoprofiel vallen.

School's cool

Mentorproject om leerlingen te begeleiden bij de overgang van de basisschool naar VO (begeleiding van anderhalf jaar).

Loopbaanoriëntatie JINC

Loopbaanoriëntatie voor kinderen van PO en VO met de projecten Bliksemstage en Sollicitatietraining.

Kansz!

Er wordt begeleiding aan leerlingen van het voortgezet onderwijs leertraject geboden gericht op het maken en leren van hun schoolwerk, leren leren, sociale vorming en het vergroten van de motivatie en zelfvertrouwen.

Cash Flow

Interactieve voorlichting aan leerlingen in de tweede/ derde klas VO en speciaal onderwijs (15/16 jarigen) over verantwoord omgaan met geld.

Campagne 18 jarigen en ondersteuning jongeren rond 18 jaar m.b.t. financiën

Vlogs

Door middel van vlogs zijn jongeren op de hoogte gebracht van allerlei zaken die je moet regelen als je 18 bent. Daarbij is onder de aandacht gebracht waar ze terecht kunnen met vragen.

Informatieboekje Nibud

In 2019 wordt een informatieboekje uitgebracht waarin alle regelingen voor jongeren beschreven staan.

Sociaal contact en meedoen

Jeugdfonds Sport en Cultuur

Het Jeugdfonds Sport en Cultuur Lelystad is er voor kinderen uit gezinnen waar onvoldoende geld is voor sport, kunst en cultuur.

Stichting Leergeld

Door een zwakke inkomenssituatie van hun ouders of verzorgers kunnen sommige kinderen moeilijk deelnemen aan schoolse en buitenschoolse activiteiten. Hier valt o.a. te denken aan een fiets, tweedehands computer voor kinderen vanaf 1e klas voortgezet onderwijs en schoolreisjes.

Stichting Jarige Job

Deze stichting krijgt geen middelen vanuit de gemeente Lelystad, maar vanuit landelijke middelen/sponsors.

Nationaal Fonds Kinderhulp

Deze stichting krijgt geen middelen vanuit de gemeente Lelystad, maar draait op landelijke middelen/sponsors.

Boekenfonds MBO

De regeling geeft jongeren die financieel in de knel komen een lening en financiert daarvoor rechtstreeks hun boeken. ROC Lelystad heeft de beschikking over dit geld en selecteert de Lelystadse jongeren die hiervoor in aanmerking komen.

Begeleiding AMV'ers

Extra begeleiding voor jonge alleenstaande vluchtelingen met een verblijfsvergunning. Om de jongeren een kans te geven op een goede start in Nederland door grote stappen klein te maken middels samen met anderen optrekken en van elkaar leren.

Kinderwijkraad

Met de inzet van de Kinderwijkraad leren kinderen om samen, op een democratie manier, doelen te bereiken. De kinderrijkraad bepaalt wat belangrijke doelen zijn in de wijk en hoe hieraan gewerkt moet worden.

Summer's cool

Summer's Cool is een programma voor jongens en meiden die vanwege de financiële situatie thuis niet op vakantie kunnen gaan. Onder deskundige begeleiding van de verschillende instellingen gaan de jongens en meiden kennismaken met sportieve, culturele en educatieve activiteiten.

Overig

Voorlichtingscampagne

De campagne Kansen voor Kinderen is ontwikkeld en uitgevoerd om regelingen van de jeugdfondsen onder de aandacht te brengen bij ouders en instanties.

Ondersteuning kinderen in armoede door IDO (voedselbank)

Door de expertise van het IDO om kinderen en gezinnen in armoede te bereiken, de signalerende functie van het IDO en de opgebouwde ervaring die zij als maatschappelijke organisatie heeft met het efficiënt en doeltreffend verstrekken van voorzieningen in natura aan kinderen, kan een bijdrage geleverd worden aan het versterken van de integrale aanpak van het armoedebeleid. Het geld is bestemd voor middelen in natura voor kinderen (0 tot 18 jaar) die zij missen door gebrek aan geld en is bedoeld als aanvullende impuls op de ondersteuning die reeds aan het IDO geboden wordt door de gemeente Lelystad op het gebied van het armoedebeleid.

Kanspunt

Platform bestaande uit MDF, werkbedrijf, GGD en gemeente Lelystad (medewerker bijzondere bijstand en beleidsmedewerker).

Schuldhelpverlening Jeugd

Er is geen wachtlijst voor jongeren die zich aanmelden voor schuldhelpverlening.

Conferentie

Eén keer in de twee jaar vindt de armoedeconferentie plaats, waarbij kennis wordt gedeeld met organisaties uit en medewerkers van de gemeente Lelystad.

Monitoring

Door middel van cijfers wordt een beeld geschetst van de huidige situatie in Lelystad.

Kanspunt

Platform bestaande uit MDF, werkbedrijf, GGD en gemeente Lelystad (medewerker bijz. bijstand en beleidsmedewerker).

Schuldhelpverlening Jeugd

Er is geen wachtlijst voor jongeren die zich aanmelden voor schuldhelpverlening.

Conferentie

Eén keer in de twee jaar vindt de armoedeconferentie plaats, waarbij kennis wordt gedeeld met organisaties uit en medewerkers van de gemeente Lelystad.

Monitoring

Door middel van cijfers wordt een beeld geschetst van de huidige situatie in Lelystad.

Koffieochtend

De koffieochtenden staan in het tekenen van het uitwisselen van kennis in de bestrijding van armoede. Daarbij worden verbindingen gelegd tussen diverse organisaties.

Inzet vrijwilligers wachtlijstbegeleiding en nazorg

Vrijwilligers begeleiden mensen die zich hebben gemeld voor een schuldhelpverleningstraject tijdens de fase van stabiliseren. Tevens zijn vrijwilligers beschikbaar voor mensen met een afgerond schuldhelpverleningstraject, zodat zij 'warm' de maatschappij ingaan.

Home-Start

Home-Start weet voor welke uitdagingen en kansen een gezin kan komen te staan. Ervaren en getrainde vrijwilligers van Home-Start bieden opvoed- en gezinsondersteuning bij alledaagse, lichte opvoedvragen.

Training '(Meer) Inzicht in armoede'

Basis- en verdiepingstrainingen '(Meer) Inzicht in armoede' voor professionals en vrijwilligers op het gebied van preventie van armoede.

BIJLAGE II – schuldhulpverlening

Hoofdpunten Schuldhulpverlening

In Lelystad wordt schuldhulpverlening in principe aangeboden aan een ieder die dit nodig heeft. Hierbij wordt ingezet op zowel preventie als het daadwerkelijk oplossen van schulden. Tijdens een driejarig traject wordt ingezet op het versterken van het probleemoplossend vermogen van mensen om het perspectief voor de toekomst te vergroten en herhaling te voorkomen. Schuldhulpverlening wordt uitgevoerd door stichting Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) en/of stichting Interkerkelijk Diaconaal Overleg (IDO), waarbij wordt samengewerkt door verschillende organisaties in Lelystad om zo vroeg mogelijk te signaleren en hulp te bieden. De keten van schuldhulpverlening wordt gecompleteerd door de Thuisadministratie van Humanitas. Naast deze minnelijke vorm van schuldhulpverlening dragen zij ook zorg voor toeleiding naar het wettelijke traject in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De wet gemeentelijke schuldhulpverlening stelt enkele voorwaarden voor het uitvoeren van schuldhulpverlening, waarvan de belangrijkste in onderstaand schema worden weergegeven.

Wat staat er in de wet?

Gemeenten moeten integrale doelstellingen voor schuldhulpverlening formuleren.

Gemeenten moeten beleidsacties formuleren gericht op het vormgeven van integrale schuldhulpverlening.

Gemeenten moeten formuleren welke resultaten zij wensen te behalen, in termen van een minimaal slagingspercentage.

Gemeenten moeten aangeven op welke manier zij de kwaliteit waarborgen.

Gemeenten moeten aangeven welke preventieve maatregelen zij nemen om problematische schulden bij mensen te voorkomen.

Wat doet Lelystad?

Lelystad voert integraal schuldhulpverleningsbeleid uit, zowel inhoudelijk, als met ketenpartners.

Lelystad voert al enkele decennia schuldhulpverleningsbeleid uit. De integrale aanpak is opgenomen in de aanpak van schuldenproblematiek. MDF en IDO zijn continu aan het doorontwikkelen, ook in samenhang met andere partners. Sinds begin 2016 kunnen mensen heel laagdrempelig terecht bij het Financieel spreekuur dat in alle stadsdelen wordt gehouden. Dit is een spreekuur met getrainde vrijwilligers vanuit een samenwerking van MDF, IDO en Humanitas. Daarnaast heeft IDO ook nog een tweetal inlopen waar financiële vragen aan de orde (kunnen) komen.

Lelystad heeft een slagingspercentage van 70% (gemeten door Verwey Jonker in 2014) tegen landelijk 30%. Lelystad zet haar huidige beleid voort, tegen in vergelijking met andere gemeenten lage kosten. Dus hoge kwaliteit voor lage kosten. Voor de toekomst wordt nagegaan of en hoe effectiviteit nog meer betrouwbaar kan worden gemeten.

Lelystad waarborgt de kwaliteit door:

- integraal te werken;
- door te werken met gecertificeerde en/of anderszins bewezen organisaties;
- door een effectief en efficiënt werkproces;
- samenwerking met andere maatschappelijke organisaties.

In Lelystad wordt sterk ingezet op preventieve activiteiten. In de komende vier jaar zal dit verder worden versterkt, waarbij wordt aangehaakt bij de ontwikkelingen en mogelijkheden binnen het sociaal domein.

Gemeenten moeten aangeven op welke manier zij schuldhulpverlening afstemmen op de situatie van de verzoeker.

Lelystad levert maatwerk in schuldhulpverlening. Mensen krijgen het traject dat bij hen past. Ook hierbij is continu sprake van doorontwikkeling. Sinds eind 2016 wordt gewerkt met een landelijk ontwikkeld screeningsinstrument, Mesis, waarmee inzicht kan worden gegeven in de mate van financiële zelfredzaamheid van mensen en of er wellicht andere dan financiële problemen aan de orde zijn. Via analyse van de informatie uit deze screening kan ook doeltreffender worden afgewogen waar deze cliënt het meest bij gebaat is. Dat kan bijvoorbeeld ook gaan om een combinatie van ondersteuning bij financiële problemen en op het gebied van zorg of arbeid. Dit instrument kent sinds de start verschillende ontwikkelstadia, waardoor de inzet nog niet erg stabiel is geweest.

Voor de Sociaal Wijkteams, financieel spreekuren en andere inlopen komt een light-versie van dit screeningsinstrument beschikbaar, die aan de voorkant al een eerste selectie kan doen. Hiermee komen mensen sneller op de best passende plek met hun financiële problemen. Zodoende krijgen mensen in een zo vroeg mogelijk stadium, zo adequaat mogelijke hulp en ondersteuning, waardoor het risico op vroegtijdige uitval en/of recidive verder verkleind wordt.

Gemeenten moeten aangeven hoeveel weken wachttijd zij willen hanteren tussen aanmelding en intake.

Lelystad stuurt op maximaal 4 weken wachttijd.

Feitelijk is maximaal 2 weken de realiteit.

Tussen intake en daadwerkelijke start van een traject (mits dat aan de orde is), zit wisselende tijd, afhankelijk van de complexiteit en beschikbaarheid van gegevens. Onderwijl is er al wel zoveel mogelijk sprake van stabilisatie van de situatie en vindt er wachttijdbegeleiding plaats. Mensen worden dus sowieso niet zomaar losgelaten.

Richtlijnen voor het schuldhulpverleningsbeleid in Lelystad zijn:

- Schuldhulpverlening is voor iedereen beschikbaar die dit nodig heeft en zelf de verantwoordelijkheid neemt om de financiële situatie te verbeteren.
- Curatieve schuldhulpverleningstrajecten worden uitgevoerd door MDF en IDO.
- Schuldhulpverlening staat niet op zichzelf, een integrale benadering biedt de mogelijkheid tot inzet van maatwerk.
- Preventie is de verantwoordelijkheid van alle maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en het onderwijs.
- Op een aanmelding wordt binnen 4 weken een intakegesprek gevoerd en een beschikking afgegeven.
- Indien mogelijk worden vrijwilligers ingezet voor preventie en begeleiding.

De taken binnen de schuldhulpverlening zijn als volgt verdeeld:

MDF

Richt zich op de uitvoering van schuldhulpverlening, bewindvoering en budgetbeheer voor de inwoners, door beroepskrachten (waarbij bewindvoering een zelfstandige, niet gesubsidieerde tak is).

IDO

Richt zich vooral op meer kwetsbare inwoners die intensievere begeleiding nodig hebben om de beoogde rust te creëren en uiteindelijk ook financieel weer stabiel te worden.

Humanitas

Bevordert de financiële redzaamheid van inwoners door ondersteuning aan mensen te geven voor meer grip op administratie en uitgaven. Dat doen zij bij de mensen thuis (Thuisadministratie).

Partijen zijn op verschillende terreinen complementair aan elkaar: IDO en Humanitas wat betreft doelgroepen die bediend worden. MDF ten opzichte van IDO en Humanitas in de verleende hulp- en dienstverlening. Inwoners kunnen tegelijkertijd, of volgtijdelijk door zowel Humanitas of IDO én MDF bijgestaan worden.

Partijen zijn op verschillende terreinen complementair aan elkaar: IDO en Humanitas wat betreft doelgroepen die bediend worden. MDF ten opzichte van IDO en Humanitas in de verleende hulp- en dienstverlening. Inwoners kunnen tegelijkertijd, of volgtijdelijk door zowel Humanitas of IDO én MDF bijgestaan worden.

Verbinding tussen het plan van de partijen en de onderhavige nota

Door de partijen beschreven doel:

Realiseren dat mensen die te maken hebben met (dreigende) schulden weer rust gaan ervaren, zodat zij beter in staat zijn zo veel mogelijk regie op hun eigen leven (terug) te nemen en door preventie van schulden voorkomen dat mensen in een situatie van stress en gebrek aan rust terecht komen.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- Inwoner centraal: niet de systeemwereld als uitgangspunt, maar de leefwereld van de cliënt – dit vraagt de juiste deskundigheid en instelling bij de werkers.
- Rust: schulden en armoede hebben grote invloed op het menselijk handelen en denken.

Het creëren van rust is een belangrijk aspect. Voorwaarden daarvoor zijn:

- * Zich gehoord voelen en erkenning krijgen/hebben van de eigen situatie
- * Het gevoel krijgen er niet alleen voor te staan
- * Weten wat mensen zelf kunnen doen en waarvoor zij hulp nodig hebben
- * Partijen maken een soort routekaart om de stappen die nodig zijn voor het creëren van financiële veiligheid uit te werken.
- Het is duidelijk welke partij, welke taken op zich kan nemen.

De meest passende ondersteuning te krijgen vergt:

- Iedere inwoner kan zich bij elk van de 3 partijen melden
- Geen inwoner wordt 'weggestuurd' omdat hij elders moet zijn
- Een goede intake waarin zo snel mogelijk duidelijk is waar iemand behoefte aan heeft (vaak beginnend met een kennismakingsgesprek en snelle opbouw vertrouwensrelatie)
- Intake in de vorm van triage waarin wordt nagegaan wat de inwoner nodig heeft en wie de betreffende ondersteuning het beste kan of kunnen verlenen; MDF en IDO maken daarvoor gebruik van screeningsinstrument Mesis
- De eisen van de AVG worden bij alle stappen in acht genomen
- Periodiek overleg over concrete cliënt-situaties, voor intervisie en casusoverleg
- Op te bepalen momenten periodiek vanuit één locatie aanwezig zijn voor doorverwijzing/doorgeleiding.

- Vergroten toegankelijkheid:

Een optimale toegankelijkheid betekent dat mensen met financiële zorgen en/of problemen zo snel mogelijk onbelemmerde toegang krijgen tot die hulp en ondersteuning die het beste bij hun situatie en vraag past. Verbeteringen in de toegang zijn mogelijk:

- * Klantonderzoek om te achterhalen waarom zij op welk moment hulp hebben gezocht

- * Eenheid in presentatie van de 3 partijen
- * Zo snel mogelijk passende hulpverlening – desnoods met letterlijk aan de hand nemen en door gezamenlijke settingen
- * Belemmeringen (in voorwaardensfeer) wegnemen – veel mensen zoeken nu geen hulp, omdat zij denken daar niet voor in aanmerking te komen
- * Imagoverbetering – gemeenschappelijke PR; meer onderling contact tussen medewerkers en vrijwilligers van de organisaties
- * Groter bereik en meer toegang – bestendigen waar men al zit en op termijn wellicht locaties toevoegen of verplaatsen
- * Vroegsignalering samenbrengen van signalen van organisaties waar financiële problemen duidelijk kunnen worden (gemeente, UWV, SVB, corporatie, energiebedrijven, waterbedrijf, zorgverzekering, etc.)
- * Vereenvoudigen – o.a. van de informatieverstrekking
- * Empowerment – medewerkers in de hulpverlening houden rekening met een laag zelfbeeld van mensen en proberen de levenskracht van dezen te versterken
- * Screening – gebruik maken van Mesis en komen tot objectivering van klantgroepen om intakeproces zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen laten zijn
- * Vervolgstappen in hulpverlening, na het creëren van rust en financiële veiligheid – partijen hebben afgesproken om te verkennen waar en hoe het proces van schuldhulpverlening verder vereenvoudigd en versneld kan worden

Schuldhulpverlening aan (ex)ondernemers

Naast de bovengenoemde schuldhulpverlening vindt er ook schuldhulpverlening plaats voor (ex)ondernemers. Dit wordt ingezet via Zelfstandigenloket Flevoland (ZLF).

De doelstelling van het ZLF is om ondernemers zo lang en zo goed mogelijk hun bedrijf te laten voortzetten, zodat ze in staat worden gesteld in hun eigen bestaan te voorzien. Een aantal bedrijven en ondernemers verkeren in dermate grote financiële problemen dat schuldhulpverlening dient te worden ingezet. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bedrijven kunnen doorstarten met behulp van een bedrijfskrediet via het Bbz, indien er een sanering kan worden uitgevoerd. Indien een doorstart niet mogelijk is, volgt er een aanvraag WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen). Het ZLF koopt de trajecten schuldhulpverlening, WSNP en sanering in bij Zuidweg & partners en Okkerse & Schop Advocaten.

Het is van belang om te investeren in de schuldhulpverlening voor ondernemers en ex-ondernemers, omdat het, naast de juridische verantwoordelijkheid, op korte en lange termijn kan leiden tot gemeentelijke besparingen. Hierbij valt te denken aan:

- behoud van werkgelegenheid (voor o.a. personeel van de zelfstandige en andere kleinere bedrijven die samenwerken of afhankelijk zijn van de onderneming in financiële problemen). (Uit onderzoek blijkt dat het midden- en kleinbedrijf in hoge mate bijdraagt aan (de groei van) de werkgelegenheid in ons land.)
- besparingen op uitkeringen en bijzondere bijstand.
- minder beroep op kwijtscheldingen en re-integratietrajecten.
- minder uithuiszettingen en energieafsluitingen met daaruit voortvloeiende schade.

Daarnaast draagt het bij aan het voorkomen van sociale isolatie en maatschappelijke uitval en het bevorderen van integratie en arbeidsparticipatie.

De uitgaven voor de schuldhulpverlening zijn de afgelopen jaren flink gestegen (o.a. van ex-ondernemers en hun partners). Het ZLF monitort continu of kostenbesparingen mogelijk zijn via efficiëntere werkprocessen en verdergaande samenwerking tussen de uitvoeringsorganisaties schuldhulpverlening en het ZLF (bijvoorbeeld via een gezamenlijke intake). Daarnaast heeft het ZLF samen met de deelnemende gemeenten een plan opgesteld voor de integrale aanpak van schuldenproblematiek bij (ex-)zelfstandigen, zoals de mogelijkheid van budgetbegeleiding en het oplossen van de achterstallige boekhouding.

BIJLAGE III – advies Cliëntenraad Sociaal Domein i.o.

Aan College van de Gemeente Lelystad

Van Cliëntenraad Sociaal Domein i.o.
Lelystad

Tav wethouder mevr. N. den Os

Adres Postbus 91
8200 AB Lelystad

Adres Lemmerstraat 127
8244 DJ Lelystad

Telefoon 0320 264407

E-mail info@wmoraadlelystad.nl

Datum 13 december 2018
Onderwerp 2018-5 gevraagd advies Armoede en Schuldhulpverlening
Van Cliëntenraad Sociaal Domein i.o. Lelystad

Geacht College,

De “beleidsnota Armoede en Schuldhulpverlening 2019-2022: Iedereen voorwaarts” is onlangs voor advies voorgelegd aan de leden van de Cliëntenraad Sociaal Domein i.o. Wij zijn onder de indruk van hetgeen er in Lelystad op dit gebied wordt aangeboden. Ook de warme benadering van de armoede- en schuldhulpverleningsproblematiek spreekt ons aan. Lelystad scoort negatief “in de landelijke lijstjes” en het voorkomen van armoede door preventie moet zeker prioriteit krijgen. Wij zijn het er mee eens dat armoede niet alleen ontstaat door gebrek aan voldoende inkomen, maar wel vaak sociale uitsluiting tot gevolg heeft. Het ontwikkelen en uitvoeren van preventief beleid om armoede te voorkomen is derhalve een sprong voorwaarts voor Lelystad.

Helaas hebben wij moeten constateren dat de nota niet prettig leesbaar is, omdat naar onze mening structuur ontbreekt. De nota riep bij ons meer vragen op dan dat hij informatie verstrekke. In dat kader danken wij de beleidsmedewerkers voor de snelle schriftelijke beantwoording van de vele vragen en opmerkingen (zie bijlage). De daarbij ontvangen Evaluatie van het huidige aanbod heeft inderdaad meer helderheid gegeven. Wij blijven echter van mening dat een beleidsnota voor 4 jaar losstaand gelezen moet kunnen worden.

In de inleiding wordt op blz. 3 als uitgangspunt aangegeven dat er een verschuiving plaatsvindt naar preventief beleid om armoede te voorkomen, terwijl curatief beleid nodig blijft. Er staat ook dat in deze nota het preventieve en curatieve beleid per thema behandeld gaat worden. Wij hebben de behandeling per thema niet teruggevonden in de nota. Ook is er geen onderscheid gemaakt tussen preventief en curatief beleid. De door u genoemde “integraliteit” van preventie en curatie spreekt ons niet aan. Een aanpak is preventief of curatief. Geprobeerd wordt armoede te voorkomen ofwel armoedeproblemen op te lossen of te verzachten.

Wij adviseren u een “Leeswijzer” toe te voegen voor meer helderheid.

Wij adviseren u de volgende thema's uit te werken:

- Uitgangspunten en doelen armoedebeleid (cliënt centraal, vroegsignalering, maatwerk, samenwerking, redzaamheid, gebruik voorzieningen verhogen, (meetbare) doelen, etc.)
- Preventief beleid.
- Curatief beleid.
- Jeugdbeleid om ondermeer overerving te doorbreken (Dijksmagelden)
- Schuldhelpverlening preventief en curatief
- Aanpak van het bereiken van de doelgroep. Ook als die zich niet zelf aanmeldt (schaamte, laaggeletterdheid). Voor de individuele hulpvrager is een herkenbare goede vindbaarheid tot toegankelijke en laagdrempelige hulp noodzakelijk evenals continuïteit van de klant-hulpverlener verhouding.
- Financiën
- Lijst projecten onderverdeeld in preventief-, curatief- en jeugdbeleid.

Bij 2. wordt gesproken over doelen voor de komende 4 jaar. Wij hebben hier geen (meetbare) doelen gevonden. Wij begrijpen dat er niet op concrete cijfers wordt gestuurd, maar nagaan of het ingezette beleid resultaat heeft, lijkt ons noodzakelijk.

De nota gaat over Armoede en Schuldhelpverlening.

Wij adviseren u de schuldhelpverlening extra aandacht te geven als onderdeel van het preventieve en het curatieve armoedebeleid. Vandaar onze vraag hoe de Schuldhelpverlening is georganiseerd. Wie doet wat (Humanitas, IDO, MDF), waar, hoe, en voor hoeveel cliënten. Wat zijn de plannen voor de komende 4 jaar en welke aanbevelingen heeft de ombudsman gedaan.

Wij adviseren u een groot deel van de inmiddels beantwoorde vragen en opmerkingen onder te brengen bij de eerder genoemde thema's.

Wij vinden dat het armoedebeleid en de schuldhelpverlening voor alle betrokken inwoners bereikbaar moet zijn. Wij adviseren u duidelijk te maken hoe de komende periode geprobeerd wordt de doelgroep te bereiken. Bij financieel ingrijpende gebeurtenissen (overlijden partner, echtscheiding, baan verliezen) kan bijvoorbeeld actief informatie worden verstrekt over huur- en zorgtoeslag en de gemeentelijke voorzieningen.

Wij hopen met u dat het armoedebeleid voor de komende 4 jaar het aantal inwoners met financiële problematiek “voorwaarts” zal brengen.

Met vriendelijke groet, namens de Raad Sociaal Domein i.o. Lelystad,

Lia van Vliet
Secretaris

Reactie op advies Cliëntenraad Sociaal Domein i.o.

Cliëntenraad Sociaal Domein Lelystad
Lemmerstraat 127
8244 DJ LELYSTAD

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk U19-112191	datum
behandeld door M. Haveman	doorkiesnummer	bijlagen	dossiernummer
onderwerp Reactie op uitgebracht advies inzake nota Armoedebeleid en Schuldhelpverlening 2019 - 2022			pr-nummer

Geachte leden van de Cliëntenraad Sociaal Domein Lelystad,

Hierbij reageren wij op uw brief gedateerd d.d. 13 december 2018 waarin u een advies uitbrengt over de concept-nota Armoedebeleid en Schuldhelpverlening 2019 – 2022. Wij hebben hierna per gemaakte opmerking onze reactie vermeld.

- De nota is niet prettig leesbaar, omdat naar onze mening structuur ontbreekt. Wij zijn van mening dat een beleidsnota voor 4 jaar losstaand gelezen moet kunnen worden.**

Reactie: Er zijn verschillende visies op de leesbaarheid van de nota, waarbij positieve de overhand voeren. De nota is anders van opbouw dan de vorige en is meer integraal kaderstellend. De structuur is hierbij passend.

Wij delen de mening dat een beleidsnota losstaand gelezen moet kunnen worden, waarbij het besef is dat een meer concrete uitwerking in onderliggende (jaar)programma's ligt.

- Wij hebben de behandeling per thema niet teruggevonden in de nota. Ook is er geen onderscheid gemaakt tussen preventief en curatief beleid. De genoemde "integraliteit" van preventie en curatie spreekt ons niet aan. Een aanpak is preventief of curatief. Wij adviseren u een "Leeswijzer" toe te voegen voor meer helderheid.**

Wij adviseren u de volgende thema's uit te werken:

- **Uitgangspunten en doelen armoedebeleid (cliënt centraal, vroegsignalering, maatwerk, samenwerking, redzaamheid, gebruik voorzieningen verhogen, (meetbare) doelen, etc.)**
- **Preventief beleid.**
- **Curatief beleid.**
- **Jeugdbeleid om ondermeer overerving te doorbreken (Klijnsmagelden)**
- **Schuldhelpverlening preventief en curatief**
- **Aanpak van het bereiken van de doelgroep. Ook als die zich niet zelf aanmeldt (schaamte, laaggeletterdheid). Voor de individuele hulpvrager is een herkenbare goede**

vindbaarheid tot toegankelijke en laagdrempelige hulp noodzakelijk evenals continuïteit van de klant-hulpverlener verhouding.

- **Financiën**
- **Lijst projecten onderverdeeld in preventief-, curatief- en jeugdbeleid.**

Reactie:

Er is een leeswijzer aan de nota toegevoegd. Omdat we juist willen toewerken naar meer integraliteit, kunnen wij geen onderscheid meer maken zoals de cliëntenraad adviseert. De thema's waar we ons de komende vier jaar op willen focussen hebben betrekking op zowel preventie als curatie. Door weer een splitsing te gaan maken, is er onvoldoende sprake van integraliteit. Het armoedebelief is inclusief en van toepassing op iedereen die het aangaat. Natuurlijk zijn er bepaalde groepen die op onderdelen speciale aandacht nodig hebben. Dat vindt bij de verdere uitwerking plaats. De meer specifieke aandacht voor jeugd zit verweven in het preventieve armoedebelief en is daarom ook niet los te trekken van het preventieve beleid.

Ook zijn er bijlagen aan de nota toegevoegd waarmee inzicht wordt gegeven in meer concrete uitvoering in projecten en activiteiten.

- 3. Bij 2. wordt gesproken over doelen voor de komende 4 jaar. Wij hebben hier geen (meetbare) doelen gevonden. Wij begrijpen dat er niet op concrete cijfers wordt gestuurd, maar nagaan of het ingezette beleid resultaat heeft, lijkt ons noodzakelijk.**

Reactie:

Dit advies hebben wij ter harte genomen en daarom ook een nadere uitwerking van doelen, maatschappelijke effecten, indicatoren en gegevensvergaring toegevoegd.

- 4. Wij adviseren u de schuldhulpverlening extra aandacht te geven als onderdeel van het preventieve en het curatieve armoedebelief. Vandaar onze vraag hoe de Schuldhulpverlening is georganiseerd. Wie doet wat (Humanitas, IDO, MDF), waar, hoe, en voor hoeveel cliënten. Wat zijn de plannen voor de komende 4 jaar en welke aanbevelingen heeft de ombudsman gedaan.**

Reactie:

Mee gevoed door de partijen die de schuldhulpverlening namens de gemeente uitvoeren, is er extra aandacht besteed aan de schuldhulpverlening. Ook is een bijlage toegevoegd met meer praktische informatie over de organisatie.

De aanbevelingen van de Ombudsman zijn als input betrokken bij het opstellen van de nota. Het rapport van de Ombudsman is openbaar en ter beschikking gesteld aan de cliëntenraad.

Aan de (nieuwe) cliëntenraad is de suggestie gedaan om uitvoerende partijen een toelichting te laten geven op hetgeen ze doen en welke ontwikkelingen er zijn.

- 5. Wij adviseren u een groot deel van de inmiddels beantwoorde vragen en opmerkingen onder te brengen bij de eerder genoemde thema's.**

Reactie:

Voor een belangrijk deel is dit advies overgenomen, zowel in de tekst van de nota, als via bijlagen.

Overigens benadrukken wij hierbij ook een belangrijk deel van de gemaakte opmerkingen en gestelde vragen een plek (zullen) hebben bij de concrete uitwerking van de nota. De cliëntenraad wordt hierbij ook actief betrokken.

- 6. Wij vinden dat het armoedebelief en de schuldhulpverlening voor alle betrokken inwoners bereikbaar moet zijn. Wij adviseren u duidelijk te maken hoe de komende periode geprobeerd wordt de doelgroep te bereiken. Bij financieel ingrijpende gebeurtenissen (overlijden partner, echtscheiding, baan verliezen) kan bijvoorbeeld actief informatie worden verstrekt over huur- en zorgtoeslag en de gemeentelijke voorzieningen.**

Reactie:

Het armoedebelief en schuldhulpverlening is voor alle betrokken inwoners bereikbaar. Dat feitelijk niet iedereen wordt bereikt is onmiskenbaar.

Met het nieuwe beleid proberen we nadrukkelijk stappen te zetten in een groter bereik en laagdrempeliger toegang voor mensen met of zonder ingrijpende gebeurtenis. Bijvoorbeeld door de

financieel spreekuren in de wijken en op school, door samenwerking aan te gaan met andere partners en door de bundeling van signalen van betalingsachterstanden.

Het advies van de cliëntenraad geeft wel aanleiding om bij de verdere uitwerking nadrukkelijk aandacht te besteden aan (positieve) communicatie.

7. Wij hopen met u dat het armoedebelief voor de komende 4 jaar het aantal inwoners met financiële problematiek “voorwaarts” zal brengen.

Reactie:

Dit hopen wij met u.

Burgemeester en Wethouders,

BIJLAGE IV – adviesaanvraag Participatieplatform

Tegelijk met de adviesaanvraag aan de Cliëntenraad Sociaal Domein i.o. is deze ook gedaan aan het Participatieplatform, als formeel adviesorgaan van het college van B&W.

Tijdens de vergadering van 3 december 2018 is de concept-nota toegelicht en zijn partijen en platform uitgenodigd te reageren. Ter vergadering zijn enkele opmerkingen geplaatst, die bij de verdere uitwerking ter harte zijn genomen. In vervolg op de vergadering van het Participatieplatform heeft separaat contact plaatsgevonden met de schuldhulpverleningspartijen. Vanuit de overige deelnemers cq. vanuit het Participatieplatform is geen nader advies ontvangen.

Bijlage V: Input inwoners

Bewonersbijeenkomst 3 augustus 2018

Begrijpelijke taal

- Brieven zijn voor inwoners niet altijd te begrijpen. Het taalgebruik is te moeilijk.

Beschikbaarheid woningen

- *Er zijn te weinig woningen beschikbaar.*

Bekendheid voorzieningen

- In de gemeente gids de voorzieningen per buurt uitsplitsen (n.a.v. de ontdekking van een dame dat er naast AtolPlaza een –gratis- fitnessparcours ligt.)
- Meer bekendheid geven aan waar je wat en wanneer kan plukken. Veel is onbekend, Financieel Inloopspreekuur en inloopspreekuur sociaal wijkteam; misschien huis aan huisfolders.

Voorzieningen ouderen

- Bij het IDO/Open Haven, zijn er groente-zaai-en-plant-bakken beschikbaar, zodat mensen zelf wat kunnen kweken ter consumptie. Dit zijn verhoogde bakken, zodat ook ouderen en minder validen erbij kunnen. Het is lastig om met scootmobiel op de drukke markt te komen, daardoor minder gemakkelijk toegang tot voordeliger groente- en fruit.

Gezonde leefstijl

- Gezonde leefstijl is heel belangrijk, maar is bijna niet te doen met een uitkering. Fruit is het eerste wat een minima laat vallen, vanwege de hoge prijzen.
- Kinderen weer schooltuintjes, want in minimagezinnen zijn dat welkome aanvullingen op groente en fruit. Plus je leert kinderen gelijk meer over herkomst van voedsel.

Toegankelijkheid voorzieningen

- Mensen ervaren vaak heel grote drempel om bij buurthuis of bij Open Haven naar binnen te gaan. Associëren die locaties met het stigma “ arme sloeber met problemen”.
- Je moet mensen meer meenemen. Bijv. via 2^e zaterdag v.d. Maand, Gast aan tafel, waarbij deelnemers een introducee moeten meenemen. Dat verlaagt de drempel en ervaren de introducees hoe gezellig het is.
- Gouden tip; mensen verwijzen naar Open Haven, want daar is gezelligheid, gastvrijheid, respect en hulp op allerlei gebied. Bijvoorbeeld; als je wasmachine het niet doet, kan je er komen wassen. Kan je thuis niet douchen? In Open Haven kan dat wel. Huiswerkbegeleiding, Taalles, Fietsenmakerij en Werken aan werk. Ook kan je eten ophalen (als je niet aan wil schuiven).Iedere doordeweekse dag kan je voor € 2,00 komen eten tussen de middag. Als je mee helpt met koken, is het eten gratis.

Vertrouwensband

- Mensen moeten eerst vertrouwen krijgen, voordat ze hun problemen gaan vertellen.

Overig

- Tip; wanneer in bijstand, gelijk een verplichte cursus “omgaan met geld”
- Tip; altijd 1x per maand pinnen, en bedrag in weekbedragen opdelen, en alles cash betalen.
- Signaal; gemeentelijke vrijlatingen vervallen snel bij bijv. aow en pensioen, hetgeen tot soort armoedeval kan leiden.

BIJLAGE VI: Input organisaties

Gebruik maken vindplaatsen

- Als school kun je een soort loketfunctie (/verwijsfunctie) hebben. School kan misschien nog meer verwijzen.
- Zorgen voor een warme overdracht van organisatie naar organisatie.
- Wanneer mensen naar werk worden geleid, moet er ook goed meegenomen worden wat er allemaal omheen gebeurt.
- Wanneer rekeningen in de kinderopvang betaald worden, kunnen mensen op beschikbare hulp gewezen worden.

Bekendheid voorzieningen

- Er is veel mogelijk, maar waar vind je het allemaal? Er moet een centraal informatiepunt zijn.
- De bibliotheek is een mooie plek voor jongeren om buiten schooltijd informatie op te pikken en elkaar te treffen.

(grenzen aan) redzaamheid

- Belangrijk om mensen aan de hand te nemen, actief te begeleiden.
- Zowel mensen met een verstandelijk beperking als mensen met hoge intelligent kunnen te maken hebben met een beperkte redzaamheid (dit komt door het effect van armoede op het cognitieve vermogen)
- Houdt oog voor de LVB groep en de kinderen van deze doelgroep (deze groep valt vaak tussen wal en schip).
- Een krachtig persoon zet je nog meer in zijn kracht door vooral wat te sturen.
- Mensen krijgen soms te weinig ruimte voor actie. Daardoor verergerd de situatie soms nog meer, waardoor nog meer zorg (en toename kosten) nodig. Als professional voel je je soms overgeleverd; wat kan je doen, wat mag je doen?

Positieve benadering

- Ieder persoon is krachtig. Het is aan ons om die kracht naar boven te halen. Zodat je die in kan zetten. Iedereen in zijn/haar rol kan een coachende rol nemen. Iemand die in armoede leeft, ziet zijn/haar kracht niet altijd meer.
- Ouders inzetten om ook andere ouders in hun kracht te zetten (Kracht in hun kracht)
- Creativiteit bij mensen die in armoede zitten. Mensen gaan creatieve dingen bedenken om met minder geld te leven. Het delen van een maaltijd/ de auto delen/ moestuin in de straat.
- Armoede kan creatief maken. Luister naar ervaringsdeskundigen en hun oplossingen.
- Leg je eigen vooroordelen opzij en kijk naar wat mensen goed doen en hoe ze hun eigen leven beleven.
- Ervaringsdeskundigheid zorgt voor inzicht. Wellicht meer ervaringsdeskundigen inzetten bij hulp en begeleiding.
- 1 casemanager, waarbij vooral nadruk wordt gelegd op intrinsieke motivatie. Mensen moeten zelf gefundeerde keuzes leren en durven maken (identiteit)

Aandacht voor financiën bij jongeren

- We signaleren een huisvestings- en schuldenprobleem bij jongeren. Plus een gebrekkige financiële opvoeding van jongeren.
- Het is een idee om een huurcoach voor jongeren in te zetten voor jongeren die voor eerst op zichzelf gaan wonen. Dit om problemen te voorkomen.

Begrijpelijke taal

- Wat helpt; brieven in begrijpelijke taal schrijven!

Overig

- Mensen mijden vaak zorg ivm kosten.

BIJLAGE VII - Reactie op rekenkamerrapport armoedebeleid

In de nota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening wordt duidelijk gemaakt hoe hoog het armoede- en schuldhulpverleningsbudget is en hoe het budget wordt ingezet. Daarbij opmerkend dat de extra rijksuitkering (Klijnsma middelen) ook daadwerkelijk zijn ingezet voor een intensivering en verbreding van het bestaande armoedebeleid. Daarbij is de wens om deze intensivering en verbreding ook de komende jaren voort te zetten. In het armoedebeleid wordt een duidelijke verbinding gelegd met andere beleidsterreinen (zoals gezondheid, onderwijs/arbeidsmarkt en jeugd en gezin). We zijn ons ervan bewust dat we niet alle mensen in armoede bereiken. We zien wel mogelijkheden om een grotere groep mensen in armoede door middel van vroegsignalering te bereiken. Hoe we dat gaan doen wordt opgenomen in de nota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening. Zoals uit veel landelijk onderzoek naar voren komt en zoals in het rekenkamerrapport ook beschreven staat, zijn er veel factoren die bijdragen aan het ontstaan van armoede. Daarom wordt er binnen het armoedebeleid gewerkt met het armoederisicoprofiel. Door met het risicoprofiel te werken, wordt er gewerkt aan het bestrijden van de risico's die bijdragen aan het ontstaan van armoede. Dit risicoprofiel krijgt ook binnen de nieuwe nota een plek.

Reactie op de vijf aanbevelingen rekenkamerbrief Armoedebeleid:

Maak concreet welke maatschappelijke effecten de gemeente met het armoedebeleid wil realiseren:

- De beoogde maatschappelijke effecten worden opgenomen in de armoedenota.

Maak resultaten op verschillende niveaus zichtbaar:

- Het maatschappelijk eindeffect en de beoogde middelen zijn terug te zien in de nota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening, die de kaders beschrijft. De activiteiten (en aantallen) zijn terug te zien in het programmaplan. Dit betreft uitvoering en krijgt geen plaats binnen de nota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening. De activiteiten die worden gecontinueerd binnen het armoedebeleid zijn toegevoegd in de bijlage van de nota, zodat ze wel inzichtelijk zijn. De meer concrete uitvoering om tot de maatschappelijke effecten en doelen te komen, is immers de verantwoordelijkheid van het college.

Breng meer expliciet samenhang binnen het armoedebeleid tussen armoedebeleid en het aanpalende beleid voor het sociale domein.

- In de nota Armoede en Schuldhulpverlening wordt de samenhang met andere beleidsterreinen duidelijk gemaakt.

Koppel de (bestuurlijke informatievoorziening en monitoring aan de scherper geformuleerde beoogde effecten:

- De Armoedemonitor is onlangs vernieuwd. De raad heeft daar het resultaat van kunnen zien. De monitor is ook nog verder in ontwikkeling, om steeds meer inzicht te kunnen geven. Daarnaast wordt via een evaluatie ook inzicht gegeven in kwalitatieve gegevens, om een breed beeld te schetsen van de behaalde resultaten. Echter blijft het - vooral wanneer het gaat om preventie – juist vanwege de integraliteit van het beleid een opgave om de effectiviteit van het beleid te kunnen weergeven. We denken dat we met de huidige geformuleerde maatschappelijke effecten en monitoring al goed op weg zijn. En hier blijven we de komende jaren ook aandacht voor houden.

Ga uit van populatie gestuurd beleid, het niveau van de doelgroep en een aanbiedende / ondersteunende (outreaching) aanpak:

- Deze uitgangspunten staan beslist opgenomen in de nieuwe nota. Er is expliciet aandacht voor (grenzen aan) redzaamheid, o.a. door taal en vaardigheden (doe-vermogen) en ook wordt beschreven dat er meer wordt aangesloten op logische vindplaatsen. De drempels worden verder verlaagd.